

Διαχείριση κρίσεων στο σχολικό περιβάλλον

ΕΠΑΛ Φιλιατών
Μάρτιος 2023

Στόχος/Θεματικές επιμόρφωσης

- Κατανόηση συγκρούσεων στο σχολικό χώρο
- Αναγνώριση ενδείξεων ενδεχόμενης βίας
- Επισήμανση βοηθητικών/μη βοηθητικών πρακτικών στη διαχείριση συμπεριφορών και κρίσεων
- Βέλτιστη συνεργασία με ψυχολόγο
- Τεχνικές παροχής ψυχολογικής βοήθειας από μη ειδικούς

Τι εννοούμε όταν μιλάμε για συγκρούσεις στον εκπαιδευτικό χώρο;

- 3 ειδών συγκρούσεις:
 - εκπαιδευτικών-μαθητών
 - μαθητών μεταξύ τους
 - εκπαιδευτικών

- Ενδοομαδικές/Διομαδικές

Σχολική βία : σωματική, λεκτική, συναισθηματική, ψυχολογική

* έμφυλη βία

Που οφείλονται αυτές οι συγκρούσεις;

- σύστημα της επικοινωνίας του εκπαιδευτικού οργανισμού (ανοιχτό- κλειστό) - εσωτερικά και εξωτερικά
- μη τήρηση ιεραρχικών κανόνων οργανισμού
- οργανωτική δομή (γραφειοκρατία, ανομοιογένεια των εκπαιδευτικών, έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής)
- περιορισμένοι πόροι
- ατομικές διαφορές/διαφορετικό σύστημα αξιών
- αντιθέσεις μεταξύ των ομάδων εκπαιδευτικών

Προειδοποιητικά σημάδια ενδεχόμενης βίας

- Σωματικές εκδηλώσεις θυμού/επιθετικότητας (π.χ. παρορμητικά χτυπήματα, ξεσπάσματα οργής)
- Απόρριψη (π.χ. έντονα αισθήματα απόρριψης, τον κακομεταχειρίστηκαν, τον «έβαλαν στο μάτι», τον κορόιδεψαν, τον ταπείνωσαν)
- αντικοινωνική συμπεριφορά (π.χ. δραστηριοποίηση σε «κλίκες»/παραβατικές ομάδες, κατάχρηση ουσιών, περιθωριοποίηση)
- Απόσυρση/Κατάθλιψη (π.χ. κοινωνική απόσυρση, μεταπτώσεις της διάθεσης, έντονα συναισθήματα απομόνωσης και μοναξιάς)
- Ενασχόληση με τη Βία (π.χ. ανάγνωση σχετικού υλικού)
- Μάρτυρας ή επιζών βίας ή κακομεταχείρισης και/ή παραμέλησης

Προειδοποιητικά σημάδια ενδεχόμενης βίας

- Ενδιαφέρον/πρόσβαση σε επικίνδυνα αντικείμενα που μπορεί να χρησιμοποιηθούν για επίθεση και εκφοβισμό (πχ έχει φέρει στο σχολείο ένα τέτοιο αντικείμενο)
- Σχολική αποτυχία (πχ προβλήματα πειθαρχίας, έλλειψη ενδιαφέροντος, χαμηλή επίδοση, σκασιαρχείο, αυστηρές τιμωρίες)
- Λεκτικές εκφράσεις θυμού/επιθετικότητας (πχ απειλές για βία, λεκτική κακοποίηση, ύβρεις, κοροϊδία, κοροϊδευτικά παρατσούκλια)
- Έλλειψη ανεκτικότητας (πχ προκατειλημμένες στάσεις, αδυναμία να αναγνωρίσει τα συναισθήματα ή τα δικαιώματα των άλλων)
- Μικρή ή καμία επίβλεψη από γονείς ή από ένα ενήλικα που νοιάζεται

Ποιό είναι το προφίλ του θύτη;

- Χαμηλή ενσυναίσθηση και χαμηλός βαθμός αισθήματος αλληλεγγύης
- Χαμηλός βαθμός συνεργασίας και προθυμίας να βοηθήσουν
- Δείχνουν σιγουριά για τον εαυτό τους και θέλουν να κυριαρχούν
- Εξωστρεφείς, δημοφιλείς, με αυτοπεποίθηση
- Ετοιμόλογοι, ικανοί να ξεφύγουν από δύσκολες καταστάσεις, εύκολα βρίσκουν δικαιολογίες

Ποιό είναι το προφίλ του θύματος;

- Ευαίσθητα και ήσυχα και συνεσταλμένα άτομα
- Σωματικά και φυσικά πιο αδύναμοι
- Αγχώδεις και ανασφαλείς στις κοινωνικές τους επαφές
- Έχουν χαμηλή αυτοεκτίμηση
- Χαρακτηρίζονται από παθητικότητα
- Υπερασπίζονται τον εαυτό τους δύσκολα ή αδύναμα
- Διαχειρίζονται δύσκολα τις επιθετικές αντιδράσεις
- Είναι λιγότερο δημοφιλή άτομα, έχουν λίγους φίλους, μπορεί να κάθονται μόνοι
- στα διαλλείματα ή να επιζητούν να βρίσκονται κοντά στους δασκάλους
- Άρνηση για το σχολείο (δικαιολογίες ότι αισθάνονται αδιαθεσία κ.ά)
- Γίνονται ενίοτε επιθετικοί και εκφοβίζουν άλλα παιδιά πιο αδύναμα

Πως τις διαχειριζόμαστε;

- Πρόληψη/Αναγνώριση πρώιμων σημάδιών
- Αντιμετώπιση

Διαχείριση περιστατικού την επόμενη ημέρα κατα προτίμηση!!

Πως τις διαχειριζόμαστε;

Πρόληψη & Αντιμετώπιση

- Πλήρης εφαρμογή της εφημέρευσης
- Ανοιχτή και ειλικρινής σχέση με τους μαθητές
- Ανοιχτή επικοινωνία μεταξύ των εκπαιδευτικών/ΕΕΠ/μελών του οργανισμού
- Εφόσον υπάρχουν ήδη περιστατικά βίας, τότε εκπαιδευτικοί μόνοι τους με παιδιά που έχουν εκφράσει βία

Σημαντικά σημεία κατά την επίλυση μιας σύγκρουσης

- εύρεση μιας δίκαιης λύσης (καταλληλότερης για την περίπτωση, λαμβάνοντας υπόψη το συμφέρον όλων)
- λογική και όχι συναίσθημα
- συνεργασία με γονείς
- συντονισμός εκπαιδευτικών (συνέπεια στην τήρηση των συμφωνηθέντων λύσεων και κοινή γραμμή επικοινωνίας)
- αμεσότητα (επικοινωνιακή και χρονική)

Τι γίνεται όταν έχουμε συγκρούσεις μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών;

Η σχέση Καθηγητή-Μαθητή είναι ποιοτική όταν έχει τα εξής χαρακτηριστικά:

- Ανοιχτότητα ή διαφάνεια
- Αμοιβαίο ενδιαφέρον
- Ειλικρίνεια

Βοηθητικές πρακτικές στην επικοινωνία με τους μαθητές

- Να στηρίζει ηθικά τους μαθητές και να προκαλεί το ενδιαφέρον τους
- Να εκφράζει υψηλές προσδοκίες για όλους τους μαθητές
- Να επιλέγει μαθητοκεντρικές προσεγγίσεις σε θέματα διδασκαλίας και οργάνωσης
- Να παρέχει άμεσες ανατροφοδοτήσεις στους μαθητές
- Να ενθαρρύνει τη διαπροσωπική επικοινωνία και συνεργασία
- Να αποτιμά θετικά την επιτυχία
- Να διατυπώνει ξεκάθαρους κανόνες συμπεριφοράς
- Να εκφράζει έμπρακτα την εμπιστοσύνη του προς τους μαθητές

Συγκρούσεις μεταξύ μαθητών

- Δημιουργία ομάδων-κλίκας έναντι μαθητών με υψηλές σχολικές επιδόσεις
- Κλίκα παλαιότερων μαθητών έναντι κάποιου καινούργιου
- Μαθητές με προβλήματα προσαρμογής
- Ρατσιστική αντιμετώπιση αλλοδαπών μαθητών
- Προκαταλήψεις με βάση το φύλο και την ηλικία

Ορισμένες περιπτώσεις παραπομπής σε ψυχολόγο κατά την επίλυση μιας κρίσης

- Σκέψεις αυτοκτονίας: διάθεση να αυτοκτονήσει ή να σκοτώσει άλλους
- Εμφανώς αυτοκαταστροφική συμπεριφορά (π.χ. αυτοτραυματίζεται από πρόθεση ή έχει επαναλαμβανόμενα «ατυχήματα» τα οποία καταλήγουν σε τραυματισμό)
- Άμεση εμπλοκή στα γεγονότα της κρίσης
- Φυσική εγγύτητα στο γεγονός της κρίσης
- Θεωρεί ότι βρέθηκε σε εξαιρετικό κίνδυνο κατά τη διάρκεια του γεγονότος
- Ψυχοτραυματικό γεγονός στο χώρο του σχολείου

Συνεργασία με ψυχολόγο για τον βέλτιστο τρόπο παραπομπής

Δεν πιέζουμε τον μαθητή να μιλήσει με ψυχολόγο αν αυτός είναι εμφανώς αντιδραστικός, εκτός αν αυτό είναι μέρος της ποινής. Βρίσκουμε εναλλακτικούς τρόπους υποστήριξης σε συνεργασία με τους ειδικούς ψυχικής υγείας.

Καλές πρακτικές στην παροχή ψυχολογικής βοήθειας από μη ειδικούς

- Ενεργή ακρόαση
- Βλεμματική επαφή
- Αμεσότητα
- Ειλικρινείς απαντήσεις
- Απαντήσεις μέσα από την προσωπική εμπειρία/αυτοαποκάλυψη
- Παρότρυνση συζήτησης με κάποιο πρόσωπο εμπιστοσύνης/κάποιον ειδικό εφόσον είναι εφικτό

ΣΕΝΑΡΙΑ ΣΥΓΚΡΟΥΣΗΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΧΩΡΟ

ΣΕΝΑΡΙΟ 1

Ο Ν., μαθητής της Β' Λυκείου, προσβάλλει συχνά τις γυναίκες καθηγήτριες του σχολείου με υποτιμητικά σχόλια για το ήθος και την εμφάνισή τους. Σε ένα σχετικό περιστατικό φωνάζει σε καθηγήτρια που του βάζει απουσία αποκαλώντας τις με διάφορες βρισιές και εκφράζοντας απειλές στο πρόσωπό της ενώ επιχειρεί "να σηκώσει χέρι". Την προηγούμενη σχολική χρονιά ο μαθητής είχε επιτεθεί σωματικά τόσο σε καθηγήτρια όσο και σε συμμαθητή του, υποστηρίζοντας ότι τον απέρριψαν και τον υποτίμησαν με τη στάση τους. Για το συγκεκριμένο περιστατικό, ο μισός σύλλογος εκπαιδευτικών υποστηρίζει τη μη τιμωρηση του υποστηρίζοντας "πως είναι κρίμα", ενώ ο υπόλοιπος μισός φοβούμενος για επόμενα βίαια ξεσπάσματα του μαθητή, χειρότερα από τα προαναφερθέντα υποστηρίζει την επιβολή ποινής.

ΣΕΝΑΡΙΟ 2

Η Μ., 55 ετών, με καταγωγή από τη Ρουμανία είναι μαθήτρια της Α΄ Λυκείου σε ημερήσιο σχολείο. Βρίσκεται σε μια τάξη αποκλειστικά με παιδιά 15 ετών. Πολλές φορές η Μ., δέχεται τα πειράγματα των συμμαθητών της, πειράγματα που συνηθίζουν να κάνουν και μεταξύ τους και να γελούν. Τα πειράγματα στη Μ., αφορούν την καταγωγή της, την ηλικία της, την οικογενειακή της κατάσταση (διαζευγμένη μόνη μητέρα) και τα παιδιά της. Σ' ένα σχετικό πείραγμα η Μ., μη μπορώντας να συγκρατήσει την υπομονή της επιτίθεται λεκτικά και σωματικά σ' έναν συμμαθητή της με τον οποίο έχει συγγένεια ο πρώην άντρας της κατόπιν "πειράγματος" του μαθητή στο προσωπό της.

ΣΕΝΑΡΙΟ 3

Η Κ., μαθήτρια της Β΄ Λυκείου, καταγγέλλει στη Φιλόλογο του σχολείου ότι έχει δεχθεί σεξουαλική παρενόχληση από καθηγητή του σχολείου. Η Φιλόλογος το αναφέρει στο σύλλογο καθηγητών απουσία του φερόμενου “θύτη” και ο διευθυντής που έχει φιλική σχέση με τον εν λόγω καθηγητή υποστηρίζει ότι η μαθήτρια μάλλον παρανόησε τη συμπεριφορά του ή ότι λέει ψέματα. Λίγες μέρες μετά η Δ., μαθήτρια της Α., Λυκείου καταγγέλλει στη Μαθηματικό του σχολείου παρόμοιο περιστατικό με τον ίδιο καθηγητή και της αναφέρει πως είναι το κοινό μυστικό του σχολείου. Η μαθηματικός το επαναφέρει στο σύλλογο καθηγητών ως θέμα αλλά ο διευθυντής υποστηρίζει ότι οι κοπέλες μάλλον λένε ψέματα γιατί έχουν στοχοποιήσει τον συνάδελφο. Ο εν λόγω καθηγητής αρνείται τις κατηγορίες σε σχετικές αναφορές των συναδέλφων του.

Ερωτήματα προς απάντηση

- Ποιές είναι βοηθητικές παρεμβάσεις αντιμετώπισης;
- Ποιές είναι μη βοηθητικές;
- Θα μπορούσε να προληφθεί το περιστατικό; κι αν ναι με ποιόν τρόπο;

Βιβλιογραφία

- ❑ Ματσόπουλος (2011), Από την ευαλωτότητα στην ψυχική ανθεκτικότητα: εφαρμογές στο σχολικό πλαίσιο και την οικογένεια, Παπαζήση, Αθήνα
- ❑ Μπίμπου- Νάκου Ι., Στογιαννίδου Αρ., (2006), Πλαίσια συνεργασίας ψυχολόγων και εκπαιδευτικών για το σχολείο και την οικογένεια, Τυπωθητω, Αθήνα
- ❑ Ρασιδάκη Χ. (2015), Σχολικός εκφοβισμός, Πατάκη, Αθήνα
- ❑ Συλλογικό (2012), Διαχείριση κρίσεων στη σχολική κοινότητα, Τυπωθήτω, Αθήνα
- ❑ Χατζηχρήστου Χρ. (2011), Σχολική Ψυχολογία, Τυπωθήτω, Αθήνα

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΟΧΗ ΚΑΙ ΤΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ!

Οροϊλίδου Αικατερίνη,
Π23, Ψυχολόγος ΑΠΘ, Msc ΑΠΘ